

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1096295/5

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד, הרב יקותיאל כהן, הרב חיים ו' וידאל

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד בועז גורק)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יוסי הרשקוביץ)

הנדון: איזון אופציות לפי מועד הקרע או מועד ההנפקה ונדון דירת עמידר

פסק דין

לפנינו נדון חלוקת רכוש הצדדים.

רקע ועובדות

הצדדים נישאו זה לזה ב-1997. מנישואין אלו נולדו להם שלושה ילדים. האיש הגיש בקשה ליישוב סכסוך ביום 22/9/2016, ובנובמבר 2016 הגיש תביעת גירושין כרוכה.

ביום 28/6/2017 אושר הסכם של הצדדים בביה"ד הגדול, ושם נאמר, בין היתר, כי מועד הקרע הוא יום 22/9/2016, הצדדים מסמיכים את ביה"ד לדון לפי חוק יחסי ממון, ונושא טענת הבגידה לא יהיה נימוק לפסיקה לפי סעיף 8 (2) בחוק יחסי ממון.

ביום 25/2/2018 התקיים דיון, ובעקבותיו ניתנה ביום 27/2/2018 ההחלטה דלהלן:

"הנושאים השנויים במחלוקת הם: חלוקת האופציות הנמצאות בבעלות בני הזוג כשהבעל מוכן להתחלק לפי ערכם כיום, ומאידך, ב"כ האשה מתנגד משום שלדבריו, בעתיד, ערך האופציות יעלה ויש לחלקם בעתיד לפי ערכם שיהיה שווה בעתיד.

בנוסף, האיש תובע חלק בדירה הנמצאת בחולון שהייתה רשומה על שם הורי האשה, ולאחר פטירתם נרשמה הדירה כירושה ע"ש שלשת הילדים, כשלדברי הבעל, הוא שילם חלק מהמשכנתא.

לטענת ב"כ הבעל, כבר בשנת 2007 נרשמה הדירה על שם הילדים [...]

על ב"כ הבעל להגיש סיכומים לביה"ד תוך 45 יום בנושא הרכוש עם העתק לב"כ האשה. לאחר מכן יגיש ב"כ האשה תוך 45 יום סיכומים לביה"ד עם העתק לב"כ הבעל. לאחר מכן זכותו של ב"כ הבעל להגיב על סיכומי האשה תוך 30 יום."

סיכומי האיש הגיעו לביה"ד ביום 6/6/2018. סיכומי האישה הגיעו ביום 10/3/2019.

תגובת האיש לסיכומי האישה הגיעו ביום 10/4/2019.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יצוין שבינתיים, ביום 13/6/2019, הונפקה חברת פ' לבורסה, האישה שלחה בקשה בעניין זה לביה"ד, ולדבריה היא זכאית למעל \$600,000. האיש הגיב על בקשתה, הוא חזר על טענותיו בסיכומים, והוסיף שהחברה איחדה את האופציות, כל 6.69 מניות אוחדו למניה אחת, ולפיכך גם אם תקבל לפי שוויין במועד ההנפקה היא אינה זכאית לסכום שכתבה.

להלן תמצית טענותיהם.

האופציות

האיש טוען שהאישה זכאית רק למחצית שווי האופציות שהיו לו במועד הקרע. במועד זה היו לו 35,000 אופציות (רק לאחר מכן קיבל עוד 5000 אופציות), ויש לתת לאישה מחצית שוויין באותו זמן, 69 סנט לאופציה. האיש פירט את חוסר השיתוף שהיה בין הצדדים בשנים האחרונות לנישואיהן, לא קיימו כלל יחסי אישות, והזכיר פעמים רבות את עניין בגידת האישה שהייתה לדבריו. הוא גם מוסיף נימוק שצריך לחשב את שווי האופציות לפי שעת המועד הקרע ולא להמתין עד ההנפקה מפני שבכך אוגדים את הצדדים זה בזה לאורך זמן.

האישה לעומת זאת טוענת שמגיע לה מחצית מ-40,000 אופציות ולא מ-35,000 בלבד, מפני שזכותו של האיש לאופציות הללו נקבעה כבר בעת כניסתו לחברה זו, ואז כבר נקבע כמה אופציות יקבל. בעניין שומת האופציות טענה האישה שיש פסיקה שניתנה לאחרונה בעניין זה, תיק שעבר את ביהמ"ש השלום, ביהמ"ש המחוזי, ובע"מ שהוגש נגד המחוזי נדחה בביהמ"ש העליון. לפי פסיקה זו יש לחלק אופציות לפי שוויין בעת הבשלתן, ובמקרה שלנו בעת שתונפק החברה לבורסה. הנימוקים שניתנו בפסיקה הנ"ל הם שיש להעדיף שווי ברור ומוצק מאשר להסתמך על ניחושים וספקולציות בעניין הערכת השווי. לכן יש לעשות את האיזון במועד ההבשלה ולא קודם לכן.

הדירה בחולון

האיש טוען שמדובר בדירת עמידר שקנו אותה הורי האישה ושלושת ילדיהם ב-2007 מעמידר. באותו זמן גם לקחו משכנתא לצורך קנייה זו. ב-2008 נפטר אביה, ב-2013 נפטרה אימה, ושלושת הילדים ירשו את חלקם של ההורים. הילדים המשיכו לשלם את המשכנתא. לפיכך טוען האיש שמגיע לו מחצית מחלק האישה.

האישה לעומת זאת טוענת שהאיש מטעה את ביה"ד, הוריה קנו את הדירה לבדם ב-2007 ולקחו משכנתא. הילדים ירשו את חלק האב ולאחר מכן את חלק האם. לפיכך מדובר בנכס ירושה, ואין לאיש זכות בו. את המשכנתא שילמו שלושת הילדים כעזרה להורים הקשישים, והם שילמו רק 200-300 ₪ בחודש בלבד. לפיכך יש לדחות את בקשת האיש לקבל חלק מהדירה הזאת.

דיון והכרעה

האופציות

יוער שטענות האיש על חוסר שיתוף בין הצדדים אינן נלקחות בחשבון כלל לאחר שהסכימו כבר הצדדים בביה"ד הגדול כי מועד הקרע ייקבע כפי שנקבע, ואם כן עד מועד הקרע יש לאזן את כל רכושם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם טענות האיש בדבר הבגידה אינן נלקחות בחשבון כלל וכלל, היות שהוסכם שהיה שיתוף כלכלי עד מועד הקרע. מה גם שהן לפי ההלכה (בבלי כתובות קא ע"ב: "אם היא זינתה כליה מי זנא") הן לפי הפסיקה האזרחית (ע"א 264/77 דרור) אין להעניש אישה ולקחת את רכושה בגלל בגידה.

חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג, קובע בסעיף 5 כי "עם התרת הנישואין או עם פקיעת הנישואין עקב מותו של בן זוג (בחוק זה – פקיעת הנישואין) זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שוויים של כלל נכסי בני הזוג".

כלומר, בניגוד להלכת השיתוף שלפיה בני הזוג שותפים ממש ברכוש, חוק יחסי ממון בא לשלול גישה זו, גישה שיצרה בלבול בעניין הקניינים: יכול היה להיות מצב שנכס רשום על שם הבעל, ופתאום מתגלה שמחציתו שייך לאשתו בלא שהיה כל רישום ומידע על כך. לפיכך נחקק חוק יחסי ממון שקבע שאין שיתוף קנייני ברכוש של בן הזוג האחד, אלא על בן הזוג שיש לו יותר נכסים לשלם דמי איזון לבן הזוג השני. אולם מדובר בחיוב תשלום בלבד, לא בשותפות. דבר זה בא לידי ביטוי מפורש יותר בסעיף 6 של החוק:

"מימוש הזכות לאיזון

6. (א) לצורך איזון המשאבים לפי סעיף 5 יש לשום את נכסי כל אחד מבני הזוג, פרט לנכסים שאין לאזן שוויים; משווי הנכסים האמורים של כל בן-זוג יש לנכות את סכום החובות המגיעים ממנו, למעט חובות בקשר לנכסים שאין לאזן שוויים.

(ב) היה שוויים של נכסי בן הזוג האחד עולה על שוויים של נכסי השני, חייב האחד לתת לשני את מחצית ההפרש, אם בעין ואם בכסף או בשווה כסף."

לפיכך אין ספק שהאישה אינה שותפה באופציות ששייכות לאיש בלבד, אלא היא זכאית לדמי איזון. השאלה היא כיצד לשום את שווי האופציות, האם לפי ערכן במועד הקרע, או שמא בשעת הבשלתן, דהיינו בזמן שהפכו להיות סחירות וברות ביצוע.

לדעתנו הפרשנות של החוק היא שיש לבחור את שווי הנכס בשעת מועד הקרע.

הטענות שנאמרו בפסה"ד של השופט פישור בביהמ"ש לעמ"ש בראשל"צ בתיק 10339-03-12 ואחריו בפס"ד בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטים מ' ברנט, צ' ויצמן וח' קיציס) מיום 13.9.2018 בעמ"ש 19796-09-17 שהערכת האופציות לפי הבשלתן היא ספקולציות בלבד, וזהו דבר שקשה לעמוד עליו כראוי אינה משכנעת אותנו:

קושי בביצוע השומה אינו עילה להפסיד את האיש! מלבד זאת יש אפשרות לשום את הרכוש הזה, ואקטוארים אכן עושים זאת, הם צריכים לקחת בחשבון את הסיכוי מול הסיכון, את מצב החברה, מצב השוק ועוד, אך הדבר בהחלט אפשרי. לא מדובר בניחושים! מדובר בנכס ששווי באותה עת תלוי בסיכון ובסיכוי. אם לאחר שנים הונפקה החברה לבורסה ושווי אופציה עמד עם 31 דולר – אין זה משפיע על שווי האופציה בעת מועד הקרע. במועד הקרע הייתה קיימת אפשרות שהחברה לא תונפק לבורסה כלל, ולא יהיה שום ערך לאופציות, ומכיוון שפסקה מאתנו הנבואה בוודאי שווי אופציה לא היה אז 31 דולר! מה גם שקיים האלמנט של "טוב ציפור אחת ביד מעשר על העץ", ולכן בלא ספק \$31 עתידיים, גם אם יובטחו, שוויים כעת פחות מ-\$31.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ההשוואה שהשווה ביהמ"ש המחוזי בין דיני מיסוי לדיני משפחה אינה נראית בעינינו: במיסוי, המס הוא על רווחים, ובהחלט אפשר לומר שהרוויח סך כך וכך במועד הבשלת האופציות. באיזון משאבים אין ספק שהאיזון הוא במועד הקרע בלבד, ולא אח"כ!

גם הטענה שאיזון לפי מועד הקרע פוגע בשוויון, האישה ציפתה לקבל אופציות ולקבל סיכוי לרווחים נאים וכעת אינה מקבלת זאת גם היא אינה נראית לנו: היא יכולה הייתה לקחת את דמי האיזון ולקנות אופציות סחירות במקום אחר. אין שום ביטחון שדווקא בחברה זו תמצא את הרווחים המיוחלים.

גישתנו בעניין השומה מבוארת כבר בגמרא:

כבר מצאנו בבבלי מכות (דף ג ע"א) שבמקרה שכאו עדים זוממים והעידו שפלוגי גירש את אשתו וחייב לה כתובה והוזמו מחייבים אותם לשלם לבעל מה שרצו להפסידו. בשומת ההפסד מתחשבים באפשרות שלמחר יגרש אותה או ימות ויצטרך בלאו הכי לשלם לה כתובה. גם מבואר בבבלי בבא קמא (דף פט ע"א) שאישה יכולה למכור את האופציה של הכתובה שלה לאחר, כלומר שאם תהיה זכאית בעתיד לכתובה יגבה אותה האחר, היא מכנה זאת בשם "טובת הנאה". הגמ' (שם) גם אומרת שלמרות שמדובר במילי, דברים בעלמא, שהרי כעת אין פה נכס ממשי, מכל מקום דינו ככל נכס אחר, והוא משתעבד לתשלום חובות, וזאת מפני שאלו מילי דמזדבני בדינרי. חישוב ערך טובת הנאה נעשה מיד ושמן כמה אדם היה מוכן לשלם כעת עבור זכות זו שיש בה סיכוי וסיכון, וזה ממש כדברינו לעיל.

וזה לשון הרמב"ם הלכות עדות (פרק כא הלכה א):

"שאם האשה היתה חולה או זקנה או שהיה שלום בינה לבין בעלה אין דמי הכתובה כשתמכר כמו דמיה אם היתה האשה בריאה וקטנה אם יש ביניהן קטטה שזו קרובה מן הגירושין ורחוקה מן המיתה, וכן אין טובת הנאה של כתובה המרובה לפי טובת הנאה של כתובה המועטת, שאם היתה כתובתה אלף זוז הרי היא נמכרת בטובת הנאה במאה, ואם היתה מאה אינה נמכרת בעשרה אלא בפחות, דברים אלו כפי מה שישערו הדיינים."

ברור שגם אם בסופו של דבר תקבל האישה כתובה אי אפשר בשום אופן לומר שהתברר שבעת מכירת טובת הנאה הייתה שווה טובת הנאה כל ערך הכתובה, ותוכל האישה לדרוש מהקונה שישלם לה את מלוא ערך הכתובה!

מכל זה רואים שאפשר וצריך לשום את הנכס באותה שעה לפי הסיכון והסיכוי שבדבר, ואין צורך להמתין עד שתגבש הזכות.

מלבד זאת, אין ספק שהתגבשות האופציות תלויה בהרבה גורמים אחרים שהשפיעו לאחר מועד הקרע, ואם כן אין שום היגיון שהאישה תזכה בשבח שהשתבחו בזמן שכבר הפסיקו להיות שותפים. כאמור, הצדדים אינם שותפים בנכסים אלה, וכל השבח לאחר מועד הקרע הוא של האיש בלבד! הקושי לחשב את הערך המדויק אינו מצדיק בשום פנים ואופן לקחת מהאיש את רכושו ולגזול אותו.

יש להעיר שחוק יחסי ממון הוא דבר חידוש, שצד אחד יזכה ברכוש השני בגלל ערכי שוויון, ולכן אין לך בו אלא חידושו, ואין להרחיק לכת ולזכות את הצד השני בזכויות מעבר למה שמוכרחים לפי החוק, וכפי שמצאנו בפוסקים שבכל ספק בתקנה יש להעמיד על עיקר הדין (ראה מגיד משנה הל' גולה פרק ד הלכה ז, שו"ע אה"ע סימן קיח סעיף ו).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יצוין שבענייני זכויות פנסיוניות כאשר צד השני מקבל מחצית מהזכויות של הצד האחד שנצברו בזמן חייהם המשותפים, הוא זכאי למה שישביחו במועד הפרישה. אומנם אין בזה סתירה למה שכתבנו, מפני ששם הערכאה השיפוטית פוסקת לצד השני חלק מהזכויות הפנסיוניות ממש כשווה כסף והופכת אותו לשותף לכל דבר, בפרט לאחר חקיקת החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג. בנדון דנן לא נפסק שהאישה תהיה שותפה באופציות של האיש, וגם אי אפשר היה לפסוק כן, מפני שלא היו סחירות. לפיכך הפסיקה האפשרית היא רק לשלם את ערך האופציות בשעת מועד הקרע ותו לא.

עוד יצוין, שבבית המשפט לעמ"ש בראשל"צ התקבלו חוות דעת של מומחים, בהם מומחה שביה"ד מינה, שהסכימו עם גישתנו, אלא שהשופט פישר החליט לנקוט כעמדת מומחי האישה.

למרות שכאמור לעיל יש פסיקה אחרת של בתי המשפט בעניין שומת האופציות, מכל מקום פסיקה זו אינה מחייבת את בתי הדין, חוק בתי המשפט שקובע את כפיפות בתי המשפט לערכאות שמעליהן נאמר רק ביחס לבתי המשפט ולא ביחס לבתי הדין. בנוסף, קשה לומר שיש פה הלכה של ביהמ"ש העליון: ביהמ"ש העליון בבע"מ 7482/18 לא דן ופסק בעניין, הוא רק דחה בקשת רשות ערעור ולא דן לגופו של עניין. גם לא מדובר פה אפילו במנהג של בתי המשפט, עד כה הדבר לא נדון, ואין בפסיקה אלא מקרה אחד כזה, ככל הידוע לנו, כך שעדיין לא התגבשה פסיקה ברורה בעניין זה.

לפיכך יש לשום את שווי האופציות בעת מועד הקרע בלבד.

ביה"ד דוחה את השומה שכתב האיש לאופציה, 0.69 סנט למניה: ערך זה הוא הסך שישלם בעל האופציה עבור רכישת מניה לכשתונפק החברה לבורסה, אך אין זה שווי האופציה – שווי האופציה הוא הסך שאדם היה מוכן לשלם כדי לרכוש אופציה זו, וזה משתנה מעת לעת לפי הסיכון והסיכוי של החברה.

ביה"ד ימנה אקטואר שישום את שווי האופציה בעת מועד הקרע.

בעניין כמות האופציות, 35,000 כדברי האיש או יותר כדברי האישה:

אין ספק ש-5000 האופציות שניתנו לאחר מועד הקרע ניתנו לאיש בעקבות עבודתו במהלך שנות השיתוף כפי ההסכם שנחתם בינו לבין החברה, ולא ניתנו לו רק בגין עבודתו באותם שלושה חודשים ותשעת הימים שלאחר מועד הקרע. לפיכך יש לתת לאישה חלק בהן לפי החישוב דלהלן:

2500 אופציות התקבלו בגין עבודה של 45 חודשים. מתוכם היה שיתוף במשך 45 חודשים פחות תשעה ימים. לפיכך מגיע לאישה מתוכם שווי של 1241 ו-2/3 אופציות, לפי החישוב הבא:

$$((44+21/30)/45)*2500/2=1241.6666$$

2500 אופציות נוספות התקבלו בגין 48 חודשי עבודה, מתוכם היה שיתוף במשך 45 חודשים פחות 9 ימים. לפיכך מגיע לאישה מתוכם שווי של 1164.0625 אופציות, לפי החישוב הבא:

$$((44+21/30)/48)*2500/2=1164.0625$$

לפיכך מגיע לאישה בסה"כ שווי של 19,905.73 אופציות מתוך 40,000 האופציות של האיש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדירה בחולון

לאחר עיון במסמכים שהגישו הצדדים בעניין הדירה בחולון, אין ספק שב-2007 קנו את הדירה הורי האישה בלבד. הדבר מוכח מהמסמך שהציגה האישה על רישום בפנקס הבתים המשותפים מהאינטרנט ב-2010. הדבר גם מוכח מכך שילדי הצדדים לא היו יכולים לקנות דירת מעמידר היות שלא התקיימו לגביהם התנאים הנדרשים לקניית דירת עמידר. מצ"ב התנאים הנדרשים כפי שמופיעים באתר "כל זכות":

"מי זכאי ?

מי שזכאי לדיוור הציבורי ועונה על שני התנאים הבאים:

1. הוא מתגורר בדיוור הציבורי לפחות 5 שנים רצופות - אין חובה להתגורר באותה הדירה.

הפסקה ברציפות הדיוור בעקבות המתנה לקבלת דירה בדיוור הציבורי לא תיחשב כמנתקת את הרציפות, אך גם לא תחושב כחלק מתקופת המגורים בדיוור הציבורי.

2. החל מהמועד שבו חתם על החוזה לשכירת הדירה הציבורית, לא היתה לו, לבן/בת זוגו או לילדו, בעלות על דירה או מקרקעין אחרים שווים עולה על 350,000 ש"ח (סכום המתעדכן על-פי שינויי המדד)."

הטענה שהשתתף בתשלום המשכנתא אינה מספקת כדי לקנות לו זכות בדירה, תשלום חוב שעל הדירה וכיו"ב אינו קניין בנכס !

גם רואים מהרישום של פנקס הבתים המשותפים שהגיש האיש מ-2017 שב-2013 קיבל כל אחד מהילדים 1/6 מהדירה בגין ירושה, וזה מתאים רק לפי גרסת האישה שנפטרה אז האם שהייתה בעלת חצי הדירה, וחילקו את מחצית הדירה שבבעלותה לשלושת הילדים, וכל אחד קיבל שישית.

היה אפשר לבקש מהאישה להמציא את הסכם רכישת הדירה מ-2007 שהיה מוכיח בוודאות את הבעלות, אך ההוכחות דלעיל ברורות דיין כדי להכריע שהצדק עימה.

אומנם אין ספק שיש לראות את תשלום המשכנתא כהוצאות שהוציא האיש על הדירה. דירה זו היא נכסי מלוג של האישה. הדין בעניין הוצאות שהוציא איש על נכסי מלוג של אשתו הוא שאם נהנה מהפירות – מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל. במקרה זה האישה טוענת שאת כל השכירות של הדירה לקחה לעצמה והפקידה בחשבון מיוחד. נמצא שהאיש לא נהנה כלל מהדירה, ואם כן הוא זכאי לקבל החזר על הוצאותיו.

לפיכך שלישי הדירה בחולון הרשום על שם האישה יישאר בעלותה ולאיש אין חלק בו, אך על האישה לשלם את מחצית תשלומי המשכנתא ששילמו לאורך השנים בגין דירה זו.

מסקנות

א. מגיע לאישה בסך הכול שווי של 19,905.73 אופציות מתוך 40,000 האופציות של האיש.

ב. שומת שווי האופציות תהיה כפי ערכן במועד הקרע, ביום 22/9/2016.

ג. ביה"ד ממנה את רו"ח אהרן שמש טל' 052-3119311 לשום את שווי האופציות במועד הנ"ל. הצדדים ישלמו את שכרו שווה בשווה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. שלישי הדירה בחולון הרשום על שם האישה יישאר בעלותה ולאיש אין חלק בו.
ה. על האישה לשלם לאיש את מחצית תשלומי המשכנתא ששילמו במשותף לאורך השנים בגין דירה זו.

אפשר לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"א בתמוז התשע"ט (14/07/2019).

הרב חיים ו' וידאל

הרב יקותיאל כהן

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד